

مسئله‌شناسی راهبردی توسعه در استان کردستان

مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست‌جمهوری در گزارشی به مسأله‌شناسی راهبردی توسعه در استان کردستان در حوزه‌های سیاست اجتماعی-فرهنگی، سیاست اقتصادی، صنعت و گردشگری، سیاست کشاورزی، دامداری و شیلات، محیط‌زیست و آب و سیاست بهداشت و درمان پرداخته است.

استان کردستان، به مرکزیت شهر سنندج با وسعتی در حدود ۲۹ هزار کیلومترمربع (در حدود ۷/۱ درصد از وسعت کشور)، در غرب ایران واقع شده است. این استان که در دامنه‌ها و دشت‌های پراکنده سلسله جبال زاگرس میانی قرار گرفته است از شمال به آذربایجان غربی و قسمتی از زنجان، از شرق به همدان و بخشی دیگر از زنجان، از جنوب به کرمانشاه و از غرب به عراق، محدود است.

استان کردستان با کشور عراق ۲۰۰ کیلومتر مرز مشترک دارد. بر اساس آخرین وضعیت تقسیمات کشوری سال ۱۳۹۴ این استان دارای ۱۰ شهرستان (بانه، بیجار، دیواندره، سروآباد، سقز، سنندج، قروه، دهگلان (در نقشه فوق ئیلان)، کامیاران و مریوان)، ۲۷ بخش، ۲۵ شهر و ۸۴ دهستان است. از مجموع ۱۸۹۷ آبادی استان، تعداد ۱۷۳۲ آبادی دارای سکنه و مابقی، خالی از سکنه گزارش شده است. محورها و حوزه‌های سیاستی که در این گزارش پوشش داده خواهد شد عبارت‌اند از:

حوزه سیاست اجتماعی- فرهنگی

حوزه سیاست اقتصادی، صنعتی و گردشگری

حوزه سیاست کشاورزی، دامداری و شیلات

حوزه محیط زیست و آب

حوزه سیاست بهداشت و درمان

پیش از بحث درباره چالش‌های اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی، زیست محیطی و... استان کردستان، و ارائه راهکار درباره این مسائل یادآوری دو نکته ضروری است.

نخست آنکه به طور کلی درباره هر امر اجتماعی این قضیه صادق است که مسائل در شبکه‌ای از تاثیر و تاثر علت‌ها

به وجود می‌آیند، بنابراین امکان ارائه راهکار بدون توجه به ماهیت شبکه‌ای علت‌ها، امری است که چندان مثمر ثمر نخواهد بود و تنها در صورت اتخاذ یک نگاه چندوجهی نگر می‌توان راهکارهایی مناسب ارائه کرد که به علت محدودیت‌های این نوشتار این امر چندان امکان پذیر نیست.

دوم اینکه پیش از پرداختن موردی به مسائل و موانع پیشروی توسعه استان کردستان اعم از اجتماعی، اقتصادی و... توجه به این قضیه کلی به غایت ضروری است که در باور عموم مردم و نخبگان کردستان، این استان در چرخه‌ای از تبعیض و محرومیت گرفتار شده است و در تمامی حوزه‌ها نیز این اعمال تبعیض و بالاتباع آن محرومیت وجود دارد. وضعیت شاخص‌های اقتصادی - اجتماعی و زیست محیطی و... کردستان نسبت به سطح کشوری و منطقه‌ای (غرب کشور) نیز این امر را تایید می‌کنند که این حس عمومی توسعه نیافتگی، تبعیض و محرومیت یک حس کاذب ناشی از تبلیغات منفی یا القای ناامیدی به کردستانی‌ها نیست بلکه امری واقعیت است. استان کردستان هم در سطح کشوری در شاخص‌های مهمی چون سرمایه اجتماعی و حاشیه‌نشینی، بحران آب، توسعه ی انسانی، تولید ناخالص سرانه، زیر ساخت ها و... وخیم‌ترین وضعیت‌ها را دارد و هم نسبت به استان‌های همجوار تقریباً پایین‌ترین وضعیت‌ها را دارد. بنابراین پیش از هر مساله‌ای باید به مساله حس تبعیض و محرومیت پرداخت. در باور نخبگان استان این تبعیض و محرومیت عمومی بیشتر ناشی از فضای غالب سیاسی - مدیریتی استان است. در سال‌های آغازین انقلاب و دوران جنگ شاید نگاه امنیتی به کردستان به واسطه‌ی یک ضرورت مقطعی و سیاسی - امنیتی لاجرم بوده است، اما تداوم آن در نزدیک به سه دهه بعد از آن مقطع حاصلی جز عدم توسعه یافتگی برای استان نداشته است و سبب شده است تا کردستان نیز نتواند سهم خود را آن‌چنان که باید در توسعه کشور ایفا کند. ناامیدی از به کار گماشته شدن نخبگان و تحصیل کرده‌های کردستانی در مناصب مدیریتی کلان کشور و استان، سطح پایین درآمد و وجود فقر، کمبود امکانات و زیرساخت‌های ارتباطی، بهداشتی، آموزشی و... همگی مواردی هستند که می‌توانند سبب ایجاد این حس شده باشند، حسی که با گذشت زمان و پیش آمدن وضعیت حاشیه‌نشینی وخیم، بحران آبی شدید، نرخ بیکاری بالا و... به نظر می‌رسد تشدید نیز شده است و نیاز به اقدام عاجل دارد.

در پایان باید یادآور شد که اقدامات خوبی هم‌چون ایجاد پست مشاور اقوام و مذاهب رئیس جمهوری، تاسیس گروه و ادبیات زبان کردی در دانشگاه کردستان (۱۳۹۴)، تصویب مناطق آزاد تجاری بانه و مریوان (۱۳۹۵) و افتتاح فاز اول بزرگترین بیمارستان غرب کشور در سنندج (۱۳۹۵) همگی اقداماتی در راستای کاهش و رفع این حس تبعیض هستند و باید سرعت عملیاتی و حجم کارهایی این‌چنینی تقویت شوند.

برای دریافت و مطالعه متن کامل این گزارش از لینک زیر استفاده کنید.